

Μία άγνωστη αρχαία πόλη ήρθε στο φως

Γιώτα Μυρτσιώτη, 25.02.2007

Ίχνη ζωής μιας ακμάζουσας περιοχής κατά τους αρχαϊκούς, κλασικούς, ελληνοιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους φέρνει στο φως η αρχαιολογική σκαπάνη στον νομό Σερρών. Οι ανασκαφές της νεοσύστατης ΚΗ΄ Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, τα δύο τελευταία χρόνια, έδωσαν αναπάντεχα ευρήματα: οικισμούς, ιερά και νεκροπόλεις μιας περιοχής γνωστής μόνο από τις πηγές. **Στον Νέο Σκοπό** ανακαλύφθηκε η **αρχαία Βέργη**, μια σπουδαία κατά τα αρχαϊκά χρόνια εμπορική πόλη, πέρασμα προς τη θρακική ενδοχώρα. Στη Γάζωρο οικισμός ελληνοιστικών (3^{ος} π.Χ. αι.) και ρωμαϊκών (2^{ος} -4^{ος} αι. μ.Χ.) χρόνων και στο Σιδηρόκαστρο ιερά του θεού Απόλλωνα, των νυμφών και του τραγοπόδαρου μυθικού θεού Πάνα που «έζησαν» από τον 2^ο έως τον 4^ο αιώνα μ.Χ. Τα νέα ευρήματα των Σερρών θα αποτελέσουν μία από τις 80 ανακοινώσεις του 20ού Αρχαιολογικού Συνεδρίου για το ανασκαφικό έργο στη Μακεδονία και τη Θράκη που αρχίζει την ερχόμενη Πέμπτη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

Εμπορικός κόμβος στις όχθες του Στρυμόνα

Το «θεσμοφόριο», ένα ιερό αφιερωμένο στη γονιμότητα των γυναικών, όπου τελούσαν τις θυσίες τους οι κάτοικοι της αρχαίας Βέργης στους αρχαϊκούς και τους ρωμαϊκούς χρόνους, διατηρούσε επί αιώνες τα απομεινάρια από τις τελευταίες τελετές. Στον μεγάλο κυκλικό λάκκο, τον κύριο χώρο του θεσμοφορίου (διαμέτρου 1,70 μ. και βάθους 1,65 μ.), μέσα σε παχύ στρώμα στάχτης και κάρβουνων σώζονταν κόκαλα ζώων, κυρίως χοιριδίων, ειδώλιο αγριόχοιρου, αγνύθες και θραύσματα αγγείων που χρονολογούνται στα τέλη του 6^{ου} - αρχές του 5^{ου} π.Χ. αι.

«Θησαυρός» νομισμάτων

Ένα «θησαυρό» νομισμάτων και άφθονη κεραμική έκρυσαν και τα κτίρια με πήλινο δάπεδο των ελληνοιστικών και ρωμαϊκών χρόνων (3^{ος} π.Χ. αι. - 1^{ος} μ.Χ. αι.) που ανασκάφηκαν δίπλα στο θεσμοφόριο.

Δεκάδες αγγεία μελανόμορφα και ερυθρόμορφα, κεραμική άβαφη και μελαμβαφή, λυχνάρια και χυτροειδή (ορισμένα από το αρχαϊκό εργαστήρι «Φαρί» της Θάσου) ήταν η πλούσια σοδιά που δείχνει την άμεση επικοινωνία των κατοίκων με τους Θάσιους κατά τα τέλη του 6^{ου} π.Χ. αιώνα. «*Η αρχαία Βέργη ήταν πιθανότατα ένα σημαντικό «εμπόριο», δηλαδή εμπορικός σταθμός στον πλωτό ποταμό Στρυμόνα, στις όχθες της λίμνης Κερκινίτιδας*», εξηγεί η διευθύντρια της ΚΗ΄ ΕΠΚΑ κ. Κατερίνα Περιστέρη. Εκεί είχαν εγκατασταθεί οι Θάσιοι στα τέλη του 6^{ου} π.Χ. αιώνα και λόγω της γεωγραφικής της θέσης, του γεωργικού και μεταλλευτικού της πλούτου μετεξελίχθηκε σε αποικία της Θάσου.

Η πόλη απέκτησε κυρίαρχο ρόλο, καθώς διευκόλυνε τη μετακίνηση των αγαθών από το Αιγαίο και τη Θάσο προς τη θρακική ενδοχώρα και τα Βαλκάνια. Άρχισε να χάνει σε σπουδαιότητα μετά την ίδρυση της Αμφίπολης (437 π.Χ.), εξακολουθούσε ωστόσο να είναι αυθυπόστατη πόλη στα ελληνοιστικά και ρωμαϊκά χρόνια. Αυτό πιστοποιείται από τα ευρήματα των ανασκαφών στον οικισμό και στη νεκρόπολη, όπου αποκαλύφθηκαν συνολικά 38 τάφοι σε δυο στρώματα ελληνοιστικών (τέλη 3^{ου} - αρχές 2^{ου} π.Χ. αι.) και ρωμαϊκών χρόνων (3^{ος} μ.Χ. αι.). Χρυσά στεφάνια με φύλλα βελανιδιάς και χρυσές ταινίες με φύλλα ελιάς στις ανδρικές ταφές, χρυσά και ασημένια κοσμήματα, πήλινα αγγεία, μυροδοχεία, λυχνάρια, πήλινα ειδώλια, μολύβδινες και πήλινες πυξίδες, σιδερένιες σπληγγίδες, σιδερένιες αιχμές δοράτων, χάλκινα κάτοπτρα και χάλκινα νομίσματα είναι μερικά από τα δεκάδες κτερίσματα της ελληνοιστικής περιόδου που επιβεβαιώνουν τη σπουδαιότητα της αρχαίας εμπορικής πόλης.

Χριστιανικό πυρ στο παγανιστικό υπαίθριο ιερό

Ένα από τα σημαντικότερα υπαίθρια ιερά βράχων των ρωμαϊκών χρόνων, αφιερωμένο στον θεό Απόλλωνα, στις Νύμφες και στον θεό Πάνα, έκρυσε ο μαγευτικός χώρος του «Μαύρου βράχου». Απέχει 2,5 χιλιόμετρα από την πόλη του Σιδηρόκαστρου, κοντά στον ποταμό Κρουσοβίτη όπου σε ψηλό ασβεστολιθικό βράχο, μια λαξευμένη σκάλα τριών μέτρων οδηγούσε στην κεντρική κόγχη του αρχαίου ιερού. Κομμάτια του παζλ για τη λατρευτική χρήση του ιερού επί δύο περίπου αιώνες (2^{ος} -4^{ος} αι. μ.Χ.) αποτέλεσαν τα θραύσματα κεραμικής που άφησαν πίσω τους οι φανατικοί χριστιανοί όταν κατέστρεψαν βίαια τον λατρευτικό χώρο τον 4^ο μ.Χ. αιώνα.

«Η καταστροφική μανία ήταν εμφανής. Αρχικά αποκόλλησαν τα αγάλματα από τις κόγχες κι αφού τα τεμάχισαν, τα πέταξαν στο έδαφος προσπαθώντας να εξαφανίσουν κάθε παγανιστική λατρεία από την περιοχή. Στη συνέχεια πυρπόλησαν τον χώρο κι αυτό φαίνεται από το παχύ στρώμα καταστροφής που αποκάλυψε η αρχαιολογική σκαπάνη», εξηγεί η κ. Περιστέρη. Σώθηκαν, ωστόσο, ένα ακέφαλο άγαλμα του μυθικού θεού των βοσκών Πάνα με το ανθρώπινο σώμα και τα τραγίσια του πόδια, ένα ακέφαλο γλυπτό του θεού Απόλλωνα, θραύσματα χεριών, ποδιών, μηρού, τμήματα κορμών, κεφαλής, νομίσματα μεταξύ των οποίων του Μάρκου Αυρήλιου (2^{ος} μ.Χ. αι. και Κωνσταντίνου Α΄ (4^{ου} μ.Χ. αι.), καθώς και πλήθος άβαφων αγγείων με έντονα ίχνη καύσης (κόκαλα ζώων, σιδερένια εγχειρίδια) που επιβεβαιώνουν τις λατρευτικές υπαίθριες τελετές.

Μάρτυρας για την κατασκευή ναών αφιερωμένων στον Απόλλωνα και την Αρτέμη κατά τον 2^ο αιώνα (156 μ.Χ.) υπήρξε ενεπίγραφη μαρμάρινη πλάκα που βρέθηκε στην περιοχή Σιδηροκάστρου το 1964, διευκρινίζει η κ. Περιστέρη. Είχε χρησιμοποιηθεί ως καλυπτήρια πλάκα τάφου. Το πλήθος των σπασμένων γυναικείων αγαλμάτων -το ένα πιθανόν της θεάς Αρτέμιδος- που βρέθηκαν μαζί με τα άλλα κινητά ευρήματα, σε συνδυασμό με τη μαγευτική τοποθεσία (νερά να ανέβλυζαν μέσα σε μια πλούσια βλάστηση), αποδεικνύουν ότι *«στη θέση αυτή λατρεύτηκε ο Θεός Απόλλωνας συνοδευόμενος από τις Νύμφες και τον θεό των σπηλαίων και των βοσκών Πάνα κατά τον 2^ο μ.Χ. αι., επί δύο αιώνες, μέχρις ότου η έλευση των φανατικών χριστιανών έκανε τη σύριγγα του Πάνα να σιωπήσει για πάντα».*